

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permisuniunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Traducere din limba franceză

Consiliul Europei

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Secția a III-a

CAUZA CÎRSTOIU împotriva ROMÂNIEI

(Cererea nr. 22281/05)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

4 martie 2008

DEFINITIVĂ

04/06/2008

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute în [art. 44](#) alin. (2) din Convenție.

Poate suferi modificări de formă.

În cauza Cîrstoiu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a III-a), statuând în cadrul unei camere formate din:

Josep Casadevall, *președinte*,

Corneliu Bîrsan,

Boštjan M. Zupančič,

Alvina Gyulumyan,

Egbert Myjer,

Ineta Ziemele,

Luis López Guerra, *judecători*,

și Santiago Quesada, *grefier al secției*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la data de 12 februarie 2008,

a pronunțat următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 22281/05) îndreptată contra României prin care un cetățean al acestui Stat, dl. Mihail Cîrstoiu (« reclamantul »), a sesizat Curtea la 9 iunie 2005, în virtutea articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (« Convenția »).

2. Guvernul român (« Guvernul ») este reprezentat de agentul său, dl. Răzvan-Horațiu Radu, de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. La 17 mai 2006, Curtea a hotărât să comunice Guvernului cererea. Prevalându-se de dispozițiile [art. 29](#) alin. 3, ea a decis că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

4. Reclamantul s-a născut în 1946 și domiciliază în Pucioasa.
5. În 1950, în virtutea decretului nr. 92/1950, bunul imobiliar (format dintr-o casă și terenul aferent) situate la nr. 67, str. Johannes Kepler, la București, care aparținuseră lui S.S. și V.S., a făcut obiectul unei naționalizări.
6. La 16 noiembrie 1993, urmare a unei acțiuni în revendicare imobiliară, S.S. și V.S. au obținut o decizie definitivă care constata ilegalitatea naționalizării imobilului sus menționat și care ordona autorităților să îl restituie acestora.
7. La 11 ianuarie 1994, reclamantul a cumpărat imobilul în litigiu. Totuși, s-a văzut în imposibilitatea de a intra în posesia bunului integral căci, în virtutea legii nr. 112/1995, Statul vânduse, la 5 septembrie 1996, apartament nr. 1 din acest imobil locatarului care îl ocupa.
8. La 20 iunie 1996, urmare a unui recurs în anulare introdus de procurorul general, Curtea supremă de justiție a anulat hotărârea din 16 noiembrie 1993, apreciind că tribunalele își depășiseră competențele examinând legalitatea aplicării decretului nr. 92/1950.
9. La 3 martie 1997, reclamantul a sesizat tribunalele printr-o acțiune în revendicare îndreptată contra consiliului local București, cerând restituirea bunului imobil sus menționat.
10. Printr-o hotărâre definitivă din 4 aprilie 1997, judecătoria București a ordonat restituirea imobilului reclamantului, constatând că acesta din urmă îl cumpărase în deplină legalitate de la adevărații proprietari.
11. În 1997, reclamantul a cerut tribunalelor să constate nulitatea contractului de vânzare din 5 septembrie 1996 și să ordone restituirea bunului imobil. El susținea că naționalizarea fusese abuzivă și ilegală, că Statul nu putea fi proprietarul legitim al

bunului și, ca urmare, nu putea legal să-l vândă, și că el era proprietarul său în virtutea contractului de vânzare din 11 ianuarie 1994. Ulterior, el a renunțat la partea de acțiune care se referea la anularea contractului de vânzare din 5 septembrie 1996.

12. La soluționarea procedurii, printr-o hotărâre din 9 decembrie 2004, Curtea de Apel București, recunoscând dreptul de proprietate al reclamantului, i-a respins acțiunea sub motiv că locatarul era cumpărător de bună credință. Curtea de Apel nu a acordat nici o despăgubire reclamantului.

13. La 14 februarie și 10 august 2001, în baza legii nr. 10/2001, V.S. și reclamantul au depus la primăria București două cereri de restituire a imobilului situat la nr. 67, str. Johannes Kepler, în București. Până astăzi nu s-a emis nici o decizie.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE PERTINENTE

14. Dispozițiile legale și jurisprudența interne pertinente sunt descrise în hotărârile *Brumărescu împotriva României* ([GC], nr. 28342/95, CEDO 1999-VII, pp. 250-256, alin. 31-33), *Străin și alții împotriva României* (nr. 57001/00, CEDO 2005-VII, alin. 19-26) și *Păduraru împotriva României* (nr. 63252/00, alin.38-53, 1 decembrie 2005).

15. Legea nr. 10/2001 din 14 februarie 2001 cu privire la regimul juridic al bunurilor imobiliare preluate abuziv de Stat între 6 martie 1945 și 22 decembrie 1989 a fost modificată prin legea nr. 247 publicată în Monitorul Oficial din 22 iulie 2005. Noua lege a extins formele de despăgubire permițând beneficiarilor să aleagă între o compensație sub formă de bunuri și servicii și o compensație sub formă de despăgubire pecuniară echivalentă cu valoarea de piață a bunului care nu poate fi restituit în natură la momentul acordării sumei.

16. Dispozițiile pertinente din legea nr. 10/2001 (republicată) așa cum au fost modificate prin legea nr. 247/2005 au următorul conținut:

Articolul 1

« 1. Imobilele preluate în mod abuziv de stat, (...) în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, precum și cele preluate de stat în baza Legii nr. 139/1940 asupra rechizițiilor și nerestituite se restituie, de regula în natura.

2. În cazurile în care restituirea în natura nu este posibilă se vor stabili măsuri reparatorii prin echivalent. Măsurile reparatorii prin echivalent vor consta în compensare cu alte bunuri ori servicii (...), cu acordul persoanei îndreptățite, sau de despăgubiri bănești acordate conform dispozițiilor speciale referitoare la stabilirea și plata despăgubirilor pentru bunurile imobiliare dobândite abuziv.

»

Articolul 10

« 1) În situația imobilelor preluate în mod abuziv și demolate total sau parțial restituirea în natura se dispune pentru terenul liber și pentru construcțiile ramase nedemolate, urmând să se respecte documentațiile de urbanism legal aprobate, iar pentru construcțiile demolate și terenurile ocupate măsurile reparatorii se stabilesc prin echivalent.

(...)

8) Valoarea construcțiilor pe care Statul și le-a însușit abuziv și care au fost demolate este determinată în funcție de valoarea lor bănească la data la care administrația statuează asupra cererii, realizate conform normelor internaționale de evaluare pornind de la informațiile aflate la dispoziția evaluatorilor.

9) Valoarea construcțiilor care nu au fost demolate și a terenurilor aferente acestora pe care Statul și le-a însușit abuziv și care nu pot fi restituite în natură este stabilită în funcție de valoarea lor bănească la data la care administrația statuează asupra cererii, realizate conform normelor internaționale de evaluare. »

Articolul 20

« 1) Persoanele cărora li s-au acordat despăgubiri în virtutea legii nr. 112/1995 pot, cu excepția cazului când imobilul a fost vândut [unor terți] înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi, să solicite restituirea în natură, fiind în sarcina lor să ramburseze suma primită cu titlu de despăgubiri, corectată în funcție de rata inflației.

2) În cazul când imobilul a fost vândut [unor terți] în condițiile prevăzute de legea nr. 112/1995 (...), solicitantul are dreptul la măsuri de reparații prin echivalență, la nivelul valorii bănești a imobilului, incluzând terenul și construcțiile, stabilită conform normelor internaționale de evaluare. Dacă solicitantul a primit despăgubiri în virtutea legii nr. 112/1995, el are dreptul la diferența între valoarea bănească a bunului și suma primită cu titlu de despăgubiri menționate, corectată în funcție de rata inflației. (...) »

17. Articolele 13 și 16 din titlul VII din legea nr. 247/2005, de asemenea pertinente în prezenta cauză, au următorul conținut:

Article 13

« 1) În vederea hotărârii sumei finale a despăgubirilor de acordat conform prezentei legi, se va crea o Comisie centrală de despăgubiri, numită în continuare Comisia centrală, plasată sub autoritatea Primului ministru (...) »

Articolul 16

« 1) Hotărârile luate de autoritățile competente de a restitui bunul menționând sumele cu titlu de despăgubire (...) vor fi trimise secretariatului Comisiei centrale cel târziu 60 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi.

2) Cererile de restituire depuse în virtutea legii nr. 10/2001 (...) care nu primiseră răspuns la momentul intrării în vigoare a legii vor fi trimise (...)secretariatului Comisiei centrale (...) în termen de 10 zile începând de la data emiterii deciziilor autorităților competente de a restitui bunul.

5) Secretariatul Comisiei centrale va redacta lista de dosare menționate în paragrafele 1 și 2 în care cererea de restituire în natură a fost respinsă. Aceste dosare vor fi ulterior transmise autorității însărcinate cu evaluarea, care va redacta raportul de evaluare.

6) (...) Autoritatea însărcinată cu evaluarea va redacta raportul de evaluare conform procedurii prevăzute în acest scop și o va transmite Comisiei centrale. Raportul va conține suma despăgubirii de acordat.

7) Pe baza raportului de evaluare, Comisia centrală va pronunța decizia de acordare de despăgubiri sau va retrimite dosarul spre reevaluare. »

18. Funcționarea societății pe acțiuni « *Proprietatea* » este descrisă în cauza *Radu împotriva României* nr. 13309/03, alin. 18-20, 20 iulie 2006).

19. Legea nr. 247/2005 a fost modificată ultima data prin ordonanța de urgență a Guvernului nr. 81 din 28 iunie 2007, publicată în Monitorul Oficial din 29 iunie 2007 și cu privire la accelerarea procedurii de despăgubire pentru imobilele preluate abuziv de Stat.

Conform articolului 18¹ din titlul I din ordonanță, când Comisia centrală a decis acordarea de despăgubiri a căror sumă nu depășește 500 000 lei noi românești (« RON »), beneficiarii pot opta între acțiuni la « *Proprietatea* » și acordarea de despăgubiri pecuniare. Pentru sumele mai mare 500 000 RON, părțile interesate pot reclama despăgubiri pecuniare în sumă de 500 000 RON, și li se vor acorda acțiuni la « *Proprietatea* » pentru diferență.

Conform articolului 7 din titlul II al ordonanței, în termen de șase luni începând cu intrarea în vigoare a ordonanței, guvernul va trebui să stabilească regulile de desemnare a societății ce va administra « *Proprietatea* ».

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA ÎNCĂLCAREA PRETINSĂ A ARTICOLULUI 1 din PROTOCOLUL Nr. 1 LA CONVENȚIE

20. Reclamantul susține că imposibilitatea de a recupera proprietatea apartamentului nr. 1 din casa situată la nr. 67, str. Johannes Kepler, în București, a încălcat dreptul său la respectarea bunurilor sale, așaș cum este recunoscut de articolul 1 din Protocolul nr. 1, cu următorul conținut:

« Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor. »

A. Cu privire la admisibilitate

21. Curtea constată că această plângere nu este în mod manifest nefondată în sensul articolul 35 alin. 3 din Convenție. Curtea subliniază de altfel că aceasta nu se lovește de nici un alt motiv de inadmisibilitate. Se cuvine deci să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

22. Guvernul nu contestă existența unei ingerințe în dreptul reclamantului la respectarea bunurilor sale. El susține că reclamantul s-a adresat autorităților competente pentru a cere o despăgubire în virtutea legii nr. 10/2001. El apreciază că ultima reformă în materie, anume legea nr. 247/2005, prevede că, în cazul în care restituirea imobilului nu este posibilă, despăgubirea se va face prin emiterea de titluri de participare la un organism colectiv de valori mobiliare (*Proprietatea*), la nivelul valorii bunului stabilite prin expertiză. Guvernul conchide că despăgubirea prevăzută de legislația română răspunde exigențelor articolului 1 din Protocolul nr. 1 și că întârzierea înregistrată în despăgubirea interesaților nu întrerupe justul echilibru ce trebuie păstrat între interesele prezente.

23. Reclamantul contestă argumentele Guvernului. El susține că legea nr. 10/2001 nu îi este aplicabilă din moment ce este posterioară procedurii prin care i s-a recunoscut dreptul de proprietate asupra apartamentului în litigiu.

24. Curtea observă că reclamantul deține o hotărâre definitivă și irevocabilă care a ordonat autorităților să îi restituie bunul în litigiu. După cum Curtea constatat deja (vezi cauza *Străin și alții*, mai sus citată, alin. 38) existența dreptului său de proprietate în virtutea acestei sentințe definitive nu era condiționată de alte formalități.

25. Curtea reamintește că a statuat deja că vânzarea de către Stat a unui bun al altuia unor terți de bună credință, chiar dacă este anterioară confirmării în justiție în mod definitiv a dreptului de proprietate al altuia, se analizează ca priver de proprietate. O astfel de priver, combinată cu absența totală a despăgubirii, este contrarie articolului 1 din Protocolul nr. 1 (*Străin și alții*, mai sus citată, alin. 39, 43 și 59).

26. Mai mult, în cauza *Păduraru* mai sus citată, Curtea a constatat că Statul nu își respectase obligația pozitivă de reacționa în timp util și coerent în fața chestiunii interesului general pe care îl constituie restituirea sau vânzarea imobilelor intrate în posesia sa în virtutea decretelor de naționalizare. Ea a considerat de asemenea că incertitudinea generală astfel creată s-a repercutat asupra reclamantului, care s-a văzut în imposibilitate de a recupera ansamblul bunului său deși dispunea de o hotărâre definitivă care condamna Statul să i-l restituie (*Păduraru*, mai sus citată, alin. 112).

27. În speță, Curtea nu întrevide nici un motiv de a se abate de la cauzele citate mai sus, situația de fapt fiind sensibil aceeași. Ea observă că vânzarea de Stat a bunului cumpărat de reclamant l-a împiedicat să se bucure de dreptul său de proprietate recunoscut printr-o hotărâre definitivă și irevocabilă.

28. Având în vedere că guvernul susține că are posibilitatea de a obține titluri de participare la un organism colectiv de valori mobiliare (*Proprietatea*) în baza legii nr. 10/2001, la valoarea bunului stabilită de expertiză, Curtea reiterează constatarea sa anterioară conform căreia *Proprietatea* nu funcționează actualmente într-un mod susceptibil de a duce la acordarea efectivă a unei despăgubiri părții reclamante (vezi, printre altele, cauzele *Radu* mai sus citată și *Ruxanda Ionescu împotriva României*, nr. 2608/02, 12 octombrie 2006). Mai mult, nici legea nr. 10/2001, nici legea nr. 247/2005 care o modifică nu țin seama de prejudiciul suferit prin absența prelungită a despăgubirilor de persoanele care, ca reclamantul, s-au văzut în imposibilitatea de a dispune de bunurile lor restituite în virtutea unei sentințe definitive (vezi, *mutatis mutandis*, *Porteanu* mai sus citată, alin. 34).

29. Ca atare, Curtea consideră că blocarea dreptului de proprietate a reclamantului asupra apartamentului său vândut de Stat terței persoane care îl ocupa în calitate de

locatar, asociată cu absența totală a despăgubirilor de peste zece ani, l-a făcut să sufere o sarcină disproporționată și excesivă, incompatibilă cu dreptul la respectarea bunurilor sale garantat de articolul 1 din Protocolul nr. 1.

30. Ca urmare, a existat o încălcare a acestei prevederi.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 DIN CONVENȚIE

31. Reclamantul denunță caracterul inechitabil al procedurii care s-a încheiat prin hotărârea din 20 iunie 1996 a Curții Supreme de Justiție, ținând seama de nerespectarea principiului securității raporturilor juridice, absența accesului la un tribunal din cauza refuzului tribunalelor de a se declara competente în a soluționa litigiul și a nerespectării termenului rezonabil. El invocă articolul 6 alin. 1 din Convenție, care are următorul conținut în părțile sale pertinente:

« Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî (...) asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...) »

32. Curtea ia notă că plângerea reclamantului se referă la o procedură care s-a încheiat prin hotărârea din 20 iunie 1996 a Curtea supreme de justiție și la care el nu era parte (vezi mai sus paragraful nr. 8). Rezultă că acest capăt de plângere este incompatibil *ratione personae* cu dispozițiile din Convenție în sensul articolului 35 alin. 3 și trebuie respins cu aplicarea articolului 35 alin. 4.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

33. Conform articolului 41 din Convenție,

« Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă. »

A. Daunele

34. Reclamantul reclamă, cu titlu de daune materiale, restituirea apartamentului nr. 1 situat la nr. 67, str. Johannes Kepler, în București. În scrisoarea sa din 22 august 2006, el a apreciat valoarea bănească a bunului în litigiu la 150 000 EUR, deși a trimis un raport de expertiză referitor la apartament și la terenul aferent care le apreciază la 170 047 EUR.

35. În sfârșit, reclamantul reclamă 30 000 EUR cu titlu de daune morale pentru suferințele cauzate de încălcarea de către Stat a dreptului său de proprietate.

36. în ce privește prejudiciul material, guvernul consideră că valoarea bănească a bunului în litigiu este de 90 707 EUR, și prezintă un raport de expertiză în acest sens. Fiind vorba de daune morale, guvernul apreciază în primul rând că nu există o legătură de cauzalitate între daunele morale pretinse și pretinsa încălcare a Convenției. El susține de asemenea că eventualele daune morale ar fi suficient compensate de o constatare a încălcării. Cu titlu subsidiar, guvernul consideră că pretențiile reclamantului sunt excesive.

37. Curtea reamintește că a pus concluzia încălcării articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție din cauza imposibilității reclamantului de a dispune de bunul său, din cauza vânzării acestuia de Stat, asociată cu absența despăgubirilor.

38. Curtea apreciază că, în circumstanțele din speță, restituirea bunului în litigiu ar situa reclamantul pe cât posibil într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar fi aflat dacă cerințele articolului 1 din Protocolul nr. 1 nu ar fi fost încălcate.

39. Dacă Statul pârât nu va proceda la această restituire, Curtea decide că va trebui să achite reclamantului, pentru daune materiale, o sumă ce corespunde valorii actuale a bunului în litigiu. În acest sens, ținând seama de cele precedente și de informațiile de care dispune legat de prețurile de pe piața imobiliară locală, Curtea apreciază valoarea bănească actuală a bunului la 120 000 EUR.

40. Curtea consideră de asemenea că evenimentele în cauză au putut provoca reclamantului o stare de incertitudine care nu poate fi compensată prin constatarea încălcării. Ea apreciază că suma de 2 000 EUR reprezintă o reparație echitabilă a prejudiciului moral suferit de reclamant.

B. Costuri și cheltuieli de judecată

41. Reclamantul nu a formulat nici o cerere sub acest titlu.

C. Dobânzi moratorii

42. Curtea judecă adecvat să își bazeze rata dobânzilor moratorii pe rata de dobânzi a facilității de credit marginal a Băncii Centrale Europene plus trei puncte procentuale.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă cu privire la plângerea bazată pe articolul 1 din Protocolul nr. 1 și inadmisibilă pentru rest;
2. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 din Convenție;

3. *Hotărăște*

- a) că Statul pârât trebuie să restituie reclamantului apartamentul nr. 1 (inclusiv terenul aferent) situat la nr. 67, str. Johannes Kepler, în București, în termen de trei luni începând de la data la care hotărârea va fi devenit definitivă conform articolului 44 alin. 2 din Convenție;
- b) că în lipsa unei astfel de restituiri, Statul pârât trebuie să achite reclamantului, în același termen de trei luni, 120 000 EUR (o sută douăzeci de mii de euro) ca daune materiale;
- c) că în orice caz, Statul pârât trebuie să achite reclamantului 2 000 EUR (două mii euro) pentru daune morale;
- d) că se cuvine să se adauge la sumele sus menționate orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit și că sumele în cauză vor fi convertite în moneda Statului pârât la rata aplicabilă la data plății;
- e) că începând cu expirarea termenului menționat și până la achitare, aceste sume se vor majora cu o dobândă simplă având rata egală cu cea a facilității de credit marginal a Băncii centrale europene aplicabilă în această perioadă, plus trei puncte procentuale;

4. *Respinge* cererea de satisfacție echitabilă pentru rest.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la 4 martie 2008 cu aplicarea articolului 77 §§ 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada

Grefier

Josep Casadevall

Președinte